

DANSK KRONIK

Rigspolitechefens årsberetning for 1951, som nu er udsendt, indeholder politiets statistik over *kriminaliteten i 1951*. Tallene bekræfter den stigning i kriminaliteten fra 1950 til 1951, som allerede Københavns politis opgørelse i januar 1952 viste (NTfK 1952 p. 276). Det samlede antal forbrydelser, som kom til politiets kundskab, steg fra godt 109.000 til ca. 123.000. I København gik tallet op med 4.600, i købstæderne med 4.800 og i landdistrikterne med 4.000; den største relative stigning skete i København. Stigningen i antallet af tyverier er af samme størrelse som den samlede stigning, 13—14.000. De øvrige bevægelser fra 1950 til 1951 inden for de enkelte forbrydelsesarter opvejer hinanden. — I 1952 har Københavns politis månedlige opgørelser påny vist nedgang i anmeldelsestallet, men herom vil nytårsopgørelsen give nærmere oplysning. — M. h. t. den domfældelsesstatistik, som svarer til det ovenfor nævnte tal for 1951, vil senere den officielle kriminalstatistik give nøjagtige oplysninger. Nylig er statistikken for 1950 udsendt; den vil blive omtalt i næste hefte af tidsskriftet.

Om *børne- og ungdomsforsorgen* er der nylig udkommet to bøger, som begge senere vil blive nærmere omtalt i dette tidsskrift:

Kontorchef i arbejds- og socialministeriet *Tyge Haarløv* forsvarede den 13. november 1952 afhandlingen „Administrative opdragelsessanktioner“ for den juridiske doktorgrad ved Københavns universitet. Bogen indeholder en meget indgående omtale af børne- og ungdomsforsorgens opbygning i fremmed ret (herunder afsnit om norsk, svensk, finsk og islandsk ret) og i Danmark, en forvaltningsretlig studie over den danske børneforsorgs praxis, navnlig m. h. t. spørgsmålet om forvaltningsakters ugyldighed, samt et afsnit om en vurdering af dansk ret vedrørende opdragelsessanktioner. I dette sidste afsnit, som bl. a. indeholder bidrag til diskussionen om en reform af foranstaltningerne over for kriminelle unge, fremsættes en række reformforslag.

Ungdomskommissionen har udsendt sin sidste betænkning, om „Den tilpasningsvanskelige ungdom“. Den er udarbejdet af et underudvalg, for hvilket overlæge, dr. med. *G. K. Stürup* har været formand. Selve betænkningen fylder 200 sider, inddelt i fire hovedafsnit om tilpasningsvanskeligheder hos børn og unge, om forebyggelse og behandling af disse vanskeligheder, om klinikker for undersøgelse og behandling af særlig vanskelige børn og unge samt om de svagtbegavede. Som bilag til betænkningen er aftrykt en omfattende redegørelse af sociallæge *Helge Kjems* for en socialpsykiatrisk undersøgelse af et børneværns klientel.

I denne sammenhæng kan opmærksomheden også henledes på en *betænkning om ungdomsskoler, aftenskoler, ungdommens fritidsbeskæftigelse m. v.* afgivet af en kommission nedsat af undervisningsministeriet i 1948. Kommissionen skulle i første række fremkomme med

forslag til en ny lov om ungdomsskoler for den ufaglærte ungdom, men dens bemyndigelse var vidt formuleret, og i henhold hertil har kommissionen afgivet et udkast til en lov om ungdomsundervisning m. v., omfattende regler om støtte til en række forskellige skoleformer samt til fritidsforanstaltninger. Betænkningens hovedformål er imidlertid ikke at give forslag til selve iværksættelsen af oplysningsarbejde og fritidsbeskæftigelse, men at søge udformet bedre rammer på disse områder som grundlag for støtte fra staten.

I en artikel om „Presse og kriminalitet“ i dagbladet „Børsen“ den 17. november 1952 har lektor, mag. art. *J. G. Villadsen*, der er lærer ved psykopatanstalterne i Herstedvester, stærkt kritiseret *pressens behandling af straffesager*. Forf. nævner de lidelser, som en uforsvarlig reportage tilføjer de pårørende, men ønsker særlig at fremhæve, at reportagen også rammer fangerne i anstalterne, som jo i vidt omfang har adgang til at læse aviser. Forf. nævner grundprincippet for moderne fangebehandling og fortsætter: „Alle kan vel se, at den mere sprælske presses kriminalspalter i uhyrlig grad fortsat kommer til at kolliderede med dette grundsynspunkt, idet der næsten ikke er sat nogen grænser for skribenternes stilistiske udfoldelse. Her går man i fængslerne og søger at hjælpe fangerne til erkendelsen, at de er enkeltindivider med enkeltindividers ansvar, pligter og rettigheder, og at de følgelig hurtigst muligt må se at indpasse sig i livet udenfor murene. Og medens man så i beskeden omfang forsøger denne opbygningsproces, bliver man på det mest inderlige faldet i ryggen af pressen, der har en mærkværdig evne til at betragte lovovertredere som en ensartet, grå masse, der gratis og franco kan injurieres efter forgodtbefindende, en kedelig samfundsblok, som i virkeligheden ikke har nogen eksistensberettigelse Men ikke alene vanskeliggør taktløs journalistik det resocialiserende arbejde i fængslerne og anstalterne, den virker også med hensyn til de kriminelle lag nedbrydende på længere sigt, rent bortset fra, at den ved utidig ophidsen skaber en social frygtneurose. Fangerne har formuleret en læresætning, man næsten dagligt stilles overfor: „Den egentlige straf begynder først, når vi kommer ud!“ Det er rigtigt. Rent bortset fra pressens daglige nålestik, der til sidst føles som sværdhug, mærker fangen først rigtigt samfundets reaktion, medborgernes iskolde skulder, den dag porten går op, og han angstfyldt for menneskehedens mangelhovedede uhyre søger kontakt med slægt og fordums venner, eventuelle arbejdsgivere og medarbejdere. Her er pressen medansvarlig i publikums vrangforestilling om den løsladte“

I et cirkulære af 8. oktober 1952 har justitsministeriet indskærpet anklagemyndighedens repræsentanter, at de bør medvirke til at undgå overflødig og for tiltalte unødigt krænkende *dokumentation i straffesager med hensyn til tidligere straffedomme*. Efter cirkulæret bør der

således ikke under domsforhandlingen fremsættes begæring om dokumentation af forakter, medmindre disse har direkte betydning for den sag, som foreligger til afgørelse (fx m. h. t. gentagelsesvirkning); i tvivlstilfælde skal dokumentation af ældre afgørelser og af afgørelser vedrørende forhold af anden art end det af tiltalen omfattede undlades. Derimod nævnes det i cirkulæret, at dokumentation af *alle* forstraffe samt af tiltalefrafald mod børneforsorg kan være rigtig til belysning af tiltaltes vandel og udvikling i sager, hvor der er rejst spørgsmål om anvendelse af særforanstaltninger. Om frifindende domme og sager sluttet uden tiltale hedder det endelig, at der ikke bør begæres dokumentation, medmindre akterne „skønnes at kunne være af afgørende betydning for bedømmelsen af den foreliggende sag, hvilket særlig vil kunne være tilfældet, såfremt de vedrører tilsvarende forhold som det, for hvilket tiltale er rejst, og tiltalte nu påstår sig frifundet af subjektive grunde“; dokumentationen bør da altid ske i forbindelse med afhøring af tiltalte eller eventuelle vidner vedrørende den tidligere sigtelse.

De store, gamle træer i skoven falder omkuld, skrev professor *Borum* i 1946, da man ophævede forordningen af 1839 om borteblevne personers formue. En gammel, udlevet stamme fra Frederik V's tid er nu blevet fældet, *hasardforordningen af 6. oktober 1753*, „Hvorved forbydes alle Slags saa kaldte Hasard-Spil, være sig med Kort eller Tærninger, enten det er udi Værts- og publicke eller andre private Huse.“ Dele af forordningen var allerede tidligere blevet hugget af, bl. a. ved straffeloven og gældsbrevsloven; tilbage stod nogle lidet estimerede bestemmelser om angiveres og politifolks andel i bøder og spillepenge, samt formueretlige bestemmelser uden praktisk betydning. Øxen har vel ligget ved træets rod siden 1933, da forordningen ophørte med at forbyde hasard under straf; dette havde været den enevældige monarks første formål med den, thi som han skrev i fortalen: „Da utilladelig og optrækkersk Spil har nu mere end tilforn her i Landene og især i Khavn taget Overhaand, hvorved endeel af Undersaatterne og fornemmelig unge Mennesker ofte ruineres, ja bringes til Bettelstaven, saa bliver (af særdeles Omhue for Undersaatterne, og for at betage de Skrøbelige iblant dem sliig Anledning til at forøde det, de have erhvervet) al saadan Spil forbudet, og derom følgende befalet: 1. Overalt i de Kgl. Riger og Lande skal al Slags Hasard-Spil, med hvad Navn nævnes kan, og især Pharao, Pair & non Pair, Bafette, Quin-dezi, Tricchac, Breelan, Birreby, Trente & Quarante, Paffedix, Sexcinquen, Zeven-Elleffe &c, hermed paa det strængeste være forbudne, under saadan Straf, som herefter ommeldes.“ Af disse gode tankers frø er nogle endnu bedre altså i tidens løb spiret; den gamle væxt selv havde livskraft nok til næsten tvende sekler, men formåede ikke at runde dem.

Knud Waaben.

FINSK KRÖNIKA

Lagstiftningen på straffrättens område har fortsättningsvis i Finland varit av ringa omfattning. Efter det senaste krönikan publicerades i denna tidskrift, har endast ett betydande lagberedningsarbete sett dagens ljus, nämligen lagberedningens förslag till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om internering av farliga förbrytare. Enligt den hittills gällande lagstiftningen har interneringsåtgärd varit möjlig blott med avseende å normala farliga återfallsförbrytare. I det föreliggande betänkandet föreslås, att reaktionsformen skulle tillämpas även på abnorma farliga förbrytare, samtidigt som i betänkandet föreslås vissa ändringar i lagstiftningen angående farliga normala återfallsförbrytare. Såvida förslaget blir lag skulle från vår lagstiftning ha avlägsnats en brist, vars existens ända sedan århundradets början varit känd och erkänd i den kriminalpolitiska diskussionen.

I betänkandet föreslås en lindring av de objektiva förutsättningar, under vilka internering i fråga om farliga normala återfallsförbrytare vore möjlig. Såsom krav skulle endast uppställas, att vederbörande person tidigare skulle ha avtjänat för två eller flere brott tukthus- eller ovillkorligt ådömt fängelsestraff i minst tre år samt att han för det nya brottet dömes till tukthus i minst ett år. Beträffande abnorm farlig förbrytare skulle endast krävas, att han tidigare avtjänat tukthusstraff eller ovillkorligt ådömt fängelsestraff samt att han för det nya brottet dömes till frihetsstraff i minst ett år. Ehuru kraven i fråga om de objektiva förutsättningarna ingalunda äro mindre än i de nordiska lagarna i allmänhet, har det här ifrågasatts, huruvida icke de till sistnämnda grupp hörande personernas öde alltför ensidigt gjorts beroende av den prognos om personens farlighet, som göres med stöd av sakkunnigutlåtandena. I avgivet utlåtande har högsta domstolen ansett, att de objektiva garantierna för rättssäkerheten borde utökas, samt föreslagit, att abnorm person kunde interneras blott under förutsättning av, att han tidigare avtjänat frihetsstraff i minst ett år och att han således enligt 6 kap. 2 § strafflagen kan behandlas såsom återfallsförbrytare.

Enligt betänkandet skulle ej i lagen lika litet som i domen utsättas någon övre gräns för interneringsåtgärdens tidslängd. I villkorlig frihet kunde internerad, såväl normal som abnorm tidigast försättas, då han helt avtjänat det honom ådömda frihetsstraffet, i intet fall dock tidigare än efter det fyra år förflutit från det han började avtjäna sitt straff. I lagen förutsattes alltså fortsättningsvis, att en del av interneringstiden innefattar avtjänande av det ådömda straffet medan en annan del åter skall anses såsom skyddsåtgärd. Det bleve beroende av ett administrativt organs, fängelsenämndens, prövning, när den internerade skulle återfå sin frihet, vilken frihet efter att i fem års tid ha varit villkorlig därefter, såvida den ej förklarades förverkad, skulle förvandlas till ovillkorlig. Beaktansvärda synpunkter tala för den upp-

fattningen, att interneringsåtgärden icke borde uppdelas i två delar av principiellt olika natur samt att för interneringsåtgärden i lagen eller i domen borde uppställas en maximigräns, som kunde överskridas blott med domstolens samtycke, såvida tvingande skäl kräva en fortsatt internering.

Såsom den största bristen i betänkandet måste den omständigheten anses, att det icke innehåller något förslag om den internerades behandling under verkställigheten. Frånsett den specialförmånen, att de internerade finge bekosta sig själva en något bättre föda och på egen bekostnad erhålla vissa bekvämligheter, skulle beträffande dem i tillämpliga delar vara gällande, vad om fånge i allmänhet och om person, som avtjänar fängelsestraff i högsta avdelning, särskilt är stadgat. I lagförslagets motivering har förutsatts, att närmare bestämmelser angående vården av de internerade skulle utfärdas i på åtgärd av justitieministeriet fastställda ordningsstadgar och reglementen för tvångsanstalterna. Men man kan med gott skäl fråga, huru man genom lagstiftningsåtgärder kan tillåta interneringsåtgärder i fråga om abnorma, innan man är på det klara med, vilken behandling den abnorma förbrytaren under tiden för interneringen underkastas. Särskilt i fråga om en abnorm förbrytare beror den omständigheten, huruvida åtgärden kommer att medföra nytta för samhället, i ganska hög grad därpå, om för honom ens i någon mån kan anordnas en vård och behandling, som lämpar sig för hans särart. Såvida han lämnas beroende av den vanliga fångvårdsbehandlingen, är den faran för handen, att han, då han märker att han underkastas ett frihetsberövande, som det föröfvade brottet ej motiverar, blir bitter och att de själsliga störingar och defekter, som han lider av, på grund härav endast ökas, varför samhället kan komma att hotas av en större fara då han åter blir fri än före hans internering. Innan ifrågavarande lag antages, borde man draga lärdom av de erfarenheter, som i Danmark erhållits i fråga om vården av abnorma förbrytare. Särskilt den av *Stürup* ledda psykopatanstalten i Herstedvester kan giva många beaktansvärda lärdomar.

Kriminalistföreningens verksamhet har under de senaste tiderna i hög grad blivit livligare. Inom den har grundats ett kriminologiskt sällskap, som på ett lovande sätt inlett sin verksamhet genom att anordna diskussionstillfällen kring viktiga frågor, som beröra kriminella fenomen. Sällskapets ordförande är chefen för Helsingfors stads ungdomsvård, fil. mag. *Kaarlo Helasvuo* och sekreterare jurisdoktorn, docenten *Inkeri Anttila*.

Brynolf Honkasalo.

NORSK KRONIKK

Politifullmektig Finn Midbøe fra Arendal har fått Kongens gullmedalje for besvarelsen av Universitetets prisoppgave, „Det ønskes på empirisk grunnlag en fremstilling og vurdering av det någjeldende reaksjonssystem mot akutt og kronisk alkoholmisbruk“. Besvarelsen, som ikke er trykt, bygger på en undersøkelse av samtlige personer som i årene 1949 og 1950 ble straffet for alkoholmisbruk i Arendal politidistrikt og som hadde fast bopel der, i alt 540. Av disse var det 78 personer som var straffet for alkoholmisbruk minst tre ganger i det nevnte to-år. Det lyktes forfatteren å oppspore og personlig intervjue 58 personer i denne gruppe (57 menn og 1 kvinne).

Som konklusjon på grunnlag av gjennomgåelsen av en rekke data vedrørende de 540 personer, heter det i prisbesvarelsen:

- „1. Det er mot menn reaksjonssystemet virker. Mot kvinner reageres det meget sjelden og bare i ca. 1.4 % av alle tilfelle.
2. Det er særlig de yngre årsklasser som er representert. I 1949 var 59 % av alle reaksjoner rettet mot personer under 35 år og i 1950 var 53 % av reaksjonene rettet mot personer under 35 år.
3. Det er hovedsakelig yrkesgruppen „arbeidere“ som er gjenstand for reaksjonene. I 1949 var 90 % av reaksjonene rettet mot personer fra denne gruppe og i 1950 ca. 88 %.“

Det må tilføyes at da undersøkelsen gjelder et meget begrenset område, hvor forholdene på mange måter avviker fra de vanlige, er det vanskelig å si i hvilken grad resultatene er representative for det hele land.

Sine hovedinnvendinger mot det gjeldende reaksjonssystem mot alkoholmisbrukere formulerer forfatteren slik:

„*Politiet:*

1. Det foretas ikke grundig nok undersøkelse på et tidlig tidspunkt av det enkelte tilfelle av alkoholmisbruk som politiet kommer over.
2. Reaksjonene sendes derfor ut i blinde og etter et lovbefalt, stereotyp system.

Edruskapsnemndene:

1. Edruskapsnemndene har ofte ikke forutsetninger for å kunne behandle alkoholmisbrukerne, og nemndene skyver derfor de fleste tilfellene fra seg eller behandler dem overflatisk.“

Hvis det foreliggende lovforslag om en utbygging av alkoholistforsorgen blir vedtatt, vil iallfall delvis disse innvendingene miste sin betydning. Det nye lovforslag forutsetter en langt større aktivitet fra det offentlige side i kampen mot alkoholmisbruket, og det er meningen at differensierte behandlingstiltak i stor utstrekning skal avløse straffereaksjoner.

Fire norske har deltatt på et 14-dagers studiekurs om probation som F. N. arrangerte i London. Det var: Professor, dr. juris Johs. An-

denæs, konsulent i Fengselsstyret, Jorunn Skeie, generalsekretæren for Norges Vernesamband, Iv. Rummelhoff og rektor for Norges Kommunal- og Sosiolskole, Olav Sundet.

I desember skal riksadvokat Aulie og ekspedisjonssjef Halvorsen i Fengselsstyret delta i en F. N.-konferanse i Genève, hvor det bl. a. vil bli trukket opp retningslinjer for en kriminologisk undersøkelse på internasjonal basis.

En forening av kriminologi-interesserte politifolk, Den kriminelle klubb, nedsatte for en tid siden en komité som skulle komme med en innstilling om ungdomskriminaliteten. Foranledningen var nærmest enkelte illevarslende tegn på at ungdomskriminaliteten var i ferd med å anta mer graverende former. Komitéen, som hadde politifullmektig Johan Gjerde som formann, har nå avgitt en innstilling som for tiden er under behandling av Oslo formannskap. I innstillingen blir betydningen av det kriminalitets-forebyggende arbeid understreket, og det foreslås at Oslo formannskap oppretter et eget organ med representanter fra skolene i Oslo, Oslo verjeråd, Oslo vernelag, Oslo kommunale ungdomsnemnd og Oslo politi til å ta seg av dette.

Under justisminister O. C. Gundersens opphold i New York som F. N.-delegert, er Kai Knudsen konstituert som justisminister. Kai Knudsen, som er 47 år gammel, har tidligere vært statsministerens juridiske sekretær.

I forrige kronikk ble det nevnt at overlege Johan Scharffenberg var anmeldt for å ha krenket sin taushetsplikt ved å offentliggjøre i pressen opplysninger han hadde fått som oppnevnt psykiatrisk sakkyndig i en straffesak. Riksadvokaten har nå henlagt anmeldelsen, fordi det ikke foreligger noe straffbart forhold.

Anders Bratholm.

SVENSK KRÖNIKA

Frågan om samhällets möjligheter att ingripa till skydd mot personer, som genom hot eller annan brottslig gärning givit anledning att befara framtida våldshandlingar, har under de senare åren aktualiserats vid flera olika tillfällen. Senast i augusti i år diskuterades saken livligt i samband med de s.k. Hurvamorden, då en person mördade sin fästmö, sina föräldrar och ytterligare en person samt anlade mordbrand med flera dödsoffer. I detta fall ifrågasattes om inte ett förebyggande hade kunnat ske på grund av mördarens tidigare uppträdande; delade meningar gjorde sig här gällande.

Redan långt tidigare hade åt strafflagberedningen och straffrättskommittén uppdragits att utreda frågan om beredande av tillfredsställande skydd mot personer som genom hot om grova brott visar sig farliga för annans säkerhet. I en gemensam skrivelse från kommittén och beredningen har nu redovisats resultaten av utredningen. Av straffrättskommittén framlägges förslag till sådan ändring av bestämmelsen om straff för hot att straff skall kunna ådömas den som reser livsfarligt vapen mot annan eller eljest hotar med brottslig gärning på sätt som är ägnat att hos den hotade framkalla fruktan för någons liv, hälsa eller välfärd. Straffet må sättas högst till straffarbete i två år. Vidare föreslås den ändringen att sådant brott lägges under allmänt åtal, dock med den begränsningen att brottet ej må åtalas av allmän åklagare med mindre statsåklagaren finner åtal påkallat ur allmän synpunkt.

Genomföres det framlagda förslaget undanröjes ett av de största hittillsvarande hindren mot att polis och åklagare ingriper till den hotades skydd. Den föreslagna straffskalan möjliggör att anhållande och häktning kan ske, vilket får särskild betydelse genom det i nya rättegångsbalken införda häktningsskålet, att anledning förekommer att antaga att den misstänkte fortsätter sin brottsliga verksamhet.

Strafflagberedningen har efter en översikt över de möjligheter till ingripande som redan finns, varvid bl. a. uppmärksammas sinner-sjuklagens och alkoholistlagens bestämmelser, ansett att lagstiftning utöver den som föreslås av straffrättskommittén icke nu bör ifrågasättas.

Riksåklagarämbetet har samtidigt med kommitténs och beredningens skrivelse utsänt ett cirkulär till åklagarna angående de åtgärder som kan och bör vidtagas mot personer som genom hot eller annan brottslig gärning givit anledning att befara framtida våldshandlingar.

Ungdomsvårdsskoleutredningen har framlagt en plan på längre sikt för omorganisation av hela ungdomsvårdsskoleväsendet. Utredningen har sökt göra en beräkning av platsbehovet för en längre tid framöver och kommit fram till att en ökning med cirka 70 platser är nödvändig. Utredningen har tänkt sig att denna ökning bör åstadkommas genom en utbyggnad av redan befintliga skolor, vilket är den mest

ekonomiska utvägen. Samtidigt härmed skall ske en upprustning av skolornas lokaler, vilket är ett oeftergivligt villkor för genomförande av utredningens förslag om effektivisering av vården.

I fråga om storleken av skolorna nämner utredningen att en tidigare undersökning givit till resultat att det maximala elevantalet för ungdomsvårdsskola borde vara 60. Senare års erfarenheter har emellertid visat, att med nuvarande svårskötta klientel den ideala anstalten icke bör ha plats för mer än högst 50 elever.

Utredningens mål för genomförandet av om- och utbyggnadsplanen har varit elevernas uppdelning i små grupper, för det s.k. normal-klientelet högst 15 i varje grupp och för det svårare klientelet i än mindre antal per grupp. I vissa fall har utredningen dock funnit sig nödsakad att förorda att något större avdelningar tills vidare behålles.

Byggnadsprogrammet är uppdelat i fem etapper. I första etappen som skall börja budgetåret 1953/54 föreslås bl. a. nybyggnad av specialavdelningar vid Forsane, Lövsta och Margretelunds yrkesskolor samt en utskrivningsavdelning vid Forsane. Specialavdelningarna, för vardera åtta elever, avses för de mest oroliga och anstaltsbesvärliga eleverna. Vidare föreslås att Lingatans yrkesskola skall omändras till en sjömansskola för pojkar. Sjömansutbildningen är avsedd att leda till att elever som ådagalagt håg och fallenhet för sjömansyrket skall kunna gå ut i yrkeslivet med tillfredsställande kunskaper inom sitt framtida arbetsområde.

I de senare etapperna avses att ändra en del skolor till småstugusystem, att bygga en del nya elevavdelningar, specialavdelningar vid Fagared och Vemyra samt utskrivningsavdelningar vid Hornö, Johannisberg, Hammargården, Östra Spång, Vemyra och Gudmundsgården.

I sitt slutbetänkande ämnar utredningen framlägga förslag till omläggning av yrkesundervisningen vid skolorna. Därvid uppkommer fråga om nya verksamhetslokaler. Samtidigt med förslaget till första etappen framlägges förslag till en kvalitativ och kvantitativ förstärkning av personalen.

Carl Holmberg.